

अष्टाविंशतितमः पाठः - <https://www.youtube.com/watch?v=YU7sbdDIHzY>

१२४. इतोऽपि, आरम्भे, अन्ते च इति पुनश्चरणम्
मम पुत्रः भोजनं कृतवान्। अहम् इतोऽपि न कृतवती।
अहं भगवद्गीतायाः श्लोकं ज्ञातवती। परन्तु इतोऽपि तस्य अर्थं न ज्ञातवती।

मम गृहं मुख्यमार्गस्य आरम्भे अस्ति। वित्तकोशः मुख्यमार्गस्य अन्ते अस्ति।
पुस्तकस्य आरम्भे 'प्रस्तावना' भवति। तस्य अन्ते 'पदसूची' भवति।

१२५. ... चेत् ... नोचेत् ... (... चेत् ... is an alternative for यदि... तर्हि...)
धनम् अस्ति चेत् भवान् ददातु! (यदि धनम् अस्ति तर्हि भवान् ददातु!)
भवान् काशीं गच्छति चेत् गङ्गा-स्नानं करोतु।

(यदि भवान् काशीं गच्छति तर्हि गङ्गा-स्नानं करोतु।)

जनः कन्याकुमारीं गच्छति चेत् सः अवश्यं सूर्यास्तं पश्यतु।

शिशुः रोदनं+करोति/रोदिति चेत् अम्बा आगच्छति।

(यदि शिशुः रोदिति तर्हि अम्बा आगच्छति।)

You can use either यदि... तर्हि... or ...चेत्.... ఈ రెండింటిలో ఒకటి వాడవచ్చు

You should not use यदि.... चेत्..... వాడకూడదు.

यदि शिशुः रोदिति चेत् अम्बा आगच्छति is wrong usage తప్పు!

विद्युत् अस्ति चेत् दीपः ज्वलति, नोचेत् न ज्वलति।

अहम् उपनेत्रं धरामि चेत् पठितुं शक्नोमि, नोचेत् सर्वम् अस्पष्टं भवति।

भिक्षुकः पृच्छति यत् 'धनम् अस्ति चेत् भवती तत् ददातु,

नोचेत् वस्त्रं वा ददातु!' इति।

न्यूनमूल्यम् अस्ति चेत् भवान् क्रीणातु, नोचेत् त्यजतु।

भवान् तत्र गच्छति चेत् धनं लभ्यते ధారుకుతుంది is obtained, नोचेत् नास्ति।

अधिकारी अस्ति चेत् कार्यं कुर्वन्ति,

नोचेत् जल्पन्ति బాతాఖానీ చేస్తారు chitchat।

विद्युत् अस्ति चेत् दूरदर्शनं पश्यामि, नोचेत् बहिः गत्वा क्रीडामि।

- विक्रेता - अस्य मूल्यं पञ्चदश रूप्यकाणि! भवान् स्वीकरोतु!
ग्राहकः - मूल्यं बहु अधिकं भोः! मूल्यं दश चेत् अहं स्वीकरोमि,
नोचेत् मास्तु।
विक्रेता - तावत् न्यूनं न शक्यते महोदय! भवान् त्रयोदश ददाति
चेत् स्वीकरोतु, नोचेत् नास्ति!
ग्राहकः - तथा चेत् मास्तु भोः!
विक्रेता - अस्तु, दश एव भवान् ददातु, फलं ददामि।
सर्वे एवम् एव वदन्ति चेत् वयं कथं जीवाम?

सुभाषितम्

२८. तृणानि भूमिरुदकम्, वाक् चतुर्थी च सूनृता।
एतान्यपि सतां गेहे, नोच्छिद्यन्ते कदाचन॥

पदविभागः – तृणानि, भूमिः, उदकम्, वाक्, चतुर्थी, च, सूनृता।, एतानि, अपि,
सताम्, गेहे, न उच्छिद्यन्ते, कदाचन॥

अन्वयः, अर्थः च – सतां=सज्जनानां/ మంచివాళ్ళయొక్క of good people

गेहे= गृहे,

एतानि (1) तृणानि=खाद्यानि/आहारः, (2) भूमिः=स्थातुं+स्थलं,

(3) उदकम्=जलम्, चतुर्थी=4th, सूनृता+वाक्= सत्य-भाषणं च,

कदाचन+अपि=कदापि/anytime

न+उच्छिद्यन्ते=ఎడతెగక ఉంటాయి not-broken/ प्रवाहः+इव+तिष्ठन्ति।

कथा

रामायणस्य कालः। रामः रावणं हतवान् killed। तत्पश्चात् अयोध्यां प्रति आगतवान्।
तत्र राज्याभिषेकः प्रचलति स्म। श्रीरामः सर्वेभ्यः/सर्वेषां+कृते पारितोषिकं gift
दत्तवान्। एकैकः अपि यत्किञ्चित् उपायनं प्राप्तवान् एव। इदानीम् आज्ञनेयस्य पर्यायः
turn आगतः। श्रीरामस्य पार्श्वे सीता आसीत् किल/खलु? सा पुरतः आगत्य
आज्ञनेयाय/आज्ञनेयस्य+कृते मणिहारं necklace दत्तवती। सः हारं स्वीकृतवान्,

बहिः गतवान्। एकं+वृक्षम्+आरुह्य/एकस्य+वृक्षस्य+आरोहणं+कृत्वा उपरि उपविष्टवान्। एकैकम् अपि मणिं दष्ट्वा having bitten, परीक्ष्य, अधः क्षिपति स्म। कश्चित् नागरकः/नागरिकः citizen मार्गं गच्छति स्म। सः एतत् सर्वं दृष्टवान्। सः आज्ञनेयं पृष्टवान् - 'भोः आज्ञनेय! किम् इदं this भवान् करोति? मणिहारं प्राप्य एकैकं मणिं दशति (you) bite, तदनन्तरम् अधः क्षिपति! किमर्थम् एवं करोति भवान्?' इति।

तदानीम्/तदा आज्ञनेयः वदति - 'अहं मणिपरीक्षां करोमि' इति। 'एवं किमर्थम्?' इति नागरकः। आज्ञनेयः 'यत्र श्रीरामः न भवति, तेन मणिना मम किं प्रयोजनम्? सर्वं मणिं पश्यामि, तत्र श्रीरामः नास्ति, अतः सः मणिः निरर्थकः useless मम+कृते/मह्यम्। तत्कारणात् मणिं क्षिपामि' इति वदति।

तदा नागरकः पृष्टवान् - 'सर्वत्र भवान् श्रीरामस्य अन्वेषणं करोति! किं भवतः शरीरे एव श्रीरामः अस्ति?' इति। तदा आज्ञनेयः उत्तरति/उत्तरं+ददाति - 'आम्! किमर्थं नास्ति? पश्यतु भवान्!' इति। एवं वदन् while saying आज्ञनेयः स्वस्य उरः chest विदारितवान् చిత్తును slit। तत्र श्रीरामः सीतया सह आसीत्!

तदा श्रीरामः तत्र आविर्भूतः/प्रत्यक्षम्+अभवत्। सः उक्तवान् - 'भोः वायुपुत्र! भवतः अभिमानेन अहं सन्तुष्टः।' इति। श्रीरामः आज्ञनेयम् आशिषा अनुगृहीतवान्।

Write the following expressions in Samskritam (Video28) –

1. అతనికి ఇంకా మీసం/గడ్డం రాలేదు. His mustache/beard did not come yet.
2. మొదట్లో వాడు దుర్మార్గుడే. సంస్కృతం తెలుసుకొని బాగా అయ్యాడు. In the beginning he was wicked. After knowing Sanskrit, he became good.
3. కథయొక్క చివర్లో అంతా సుఖమే సుఖం. At the end of the story, bliss and bliss only.
4. కార్యక్రమం మొదట్లో అంతా ఉన్నారు. చివరికి అయితే పదిమందే. At the beginning of the programme, all were there. At the end, but, only 10 people.
5. ఇంకా అతనికి జ్ఞానోదయం అవలేదు. Rise of his intelligence did not happen yet.

6. నువ్వు వస్తే నేను వస్తాను, లేకపోతే లేదు. If you come, I come. If not, no.
7. నాకు సమయం ఉంటే చేస్తాను, లేకపోతే క్షమింపబడాలి. If my time is there, I will do. Otherwise may-be-excused.
8. నా జీతం ఎక్కువైతే ఉద్యోగం మారతాను, లేకపోతే ఇదే బాగుంది అనుకుంటాను. If my salary is more, I will change the job. Otherwise, I think that this only is good.
9. నువ్వు చెబితే నేను ఏదైనా చేస్తాను. If you tell, I do anything.
10. నేను అల్పాహారం తింటే భోజనం ఒంటి గంటకు తింటాను. లేకపోతే పదిగంటలకే సాక్షాత్తు భోజనమే. If I eat breakfast, I eat meals at 1 o'clock. Otherwise, directly meals at 10 o'clock only.
11. ఆ వైద్యుడు నువ్వు డబ్బు ఇస్తే చూస్తాడు. That doctor sees (examines) only if you give money.
12. నాకు పని ఉంది. అయినా కూడా నువ్వు శ్లోకం పాడితే నేను ఉంటాను. లేకపోతే వెళ్ళిపోతాను. My work is there. Even then, if you sing Sloka, I stay. Otherwise I will go away.
13. 'నాకు పదవి దొరికితే ఈ పార్టీలో ఉంటాను, లేకపోతే పార్టీనే మార్చేస్తాను' అని ఆ రాజకీయనాయకుడు అన్నాడు. 'If I get an assignment, I stay in this party. Otherwise, I change the party itself', said that politician.
14. నీకు ఫస్ట్ క్లాస్ ఉంటే ఉద్యోగం పొందగలవు. లేకపోతే లేదు. If yours is first class, you can get the job. Otherwise, no.
15. నాకు ఆకలిగా ఉంటే తింటాను. If my hunger is there (I have hunger), I eat.
16. నువ్వు పీడిస్తే నేను ఆ పనిని చెయ్యను. If you (singular) trouble me, I don't do that work.